

Seat No.

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-VI Examination: March/April-2023
Sanskrit (Optional) Paper-XII
SANO12: Bruhatsamhita

Day and Date: Saturday, 29/04/2023

Total Marks: 60

Time: 1.00 PM To 3.00 PM

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 ज्या शिरा पूर्वेकडे वाहतात त्या शिरांना ..... शिरा म्हणतात.
१) ऐंद्री २) पूर्व ३) दक्षिण ४) उत्तर
- 2 .....च्या झाडाच्या पूर्वेला वारुळ असल्यास त्याच्या पश्चिमेला तीन पुरुष खोलीवर पाणी असते.
१) बोर २) वेत ३) बांबू ४) आंबा
- 3 कुरुविंद हा एक ..... प्रकार आहे.
१) खडक २) दगड ३) माती ४) शिरा
- 4 बिव्याच्या झाडाच्या दक्षिण दिशेला वारुळ असल्यास दीड पुरुष अंतरावर जलशिरा असते व ती ..... असते.
१) पूर्वाभिमुख २) उत्तराभिमुख ३) दक्षिणाभिमुख ४) कुमुदा
- 5 ..... म्हणजे पाण्याला येणाऱ्या अडथळ्यांचा विचार.
१) दकार्गल २) अश्वपुराण ३) कर्मयोग ४) आरण्यक
- 6 ..... ऋतुमध्ये लावलेले वृक्ष सायंकाळी व प्रातःकाळी शिंपावे.
१) ग्रीष्म २) वसंत ३) हेमंत ४) शिशिर
- 7 जांभुळ, वेत, अम्रातक, तिमिर, डाळिंबी व एलची हे वृक्ष ..... प्रदेशात येणारे आहेत.
१) शुष्क २) दलदल ३) पाणथळ ४) लालमाती
- 8 वृक्षांची फळे न गळण्याचे उपाय म्हणून कुळीथ, उडीद, मूग, तीळ, ... हे पदार्थ दुधात शिजवून त्याने वृक्षांचे सिंचन करावे.
१) यव २) घृत ३) आंबा ४) हळद
- 9 पाच गुंजाचे प्रमाण म्हणजे एक .....
१) मासा २) आढळ ३) प्रस्थ ४) तोळा
- 10 ..... धुपित केलेले चिंचेचे झाड कठिण असतानाही नुतनाकुर होते.
१) हळद २) दूध ३) शेण ४) धावडा

- 11 गृहामध्ये .....या लक्ष्मीरूप आहेत.
१) पुरुष २) मुले ३) वृद्ध ४) स्त्रिया
- 12 .....सुवर्णासारख्या शुभ आहेत असे मनुने सांगितले आहे.
१) स्त्रिया २) पुरुष ३) मुले ४) संपत्ती
- 13 अथस्त्रीप्रशंसा हा बृहत्संहितेचा .....वा अध्याय आहे.
१) ७४ २) ७५ ३) ७६ ४) ८०
- 14 स्त्रीप्रशंसा या अध्यायात .....स्तुती वर्णिली आहे.
१) स्त्रियांची २) पुरुषांची ३) मुलांची ४) देवतांची
- 15 रत्नानिविभूषयंतियोषाभूष्यं तेवनितान .....कांत्या।
१) रत्न २) चेतो ३) प्रबूत ४) गुण

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 भूगर्भातील खारे उदकाविषयीची लक्षणे.
- 2 वृक्षायुर्वेदानुसार वृक्षांना पाणी कधी घालावे.
- 3 अतिमुक्तकसदृश गंधाची प्रक्रिया थोडक्यात लिहा.
- 4 सौख्यलेश टिप लिहा.

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 वराहमिहिरांनी पाणी उपलब्धतेबाबत सांगितलेली लक्षणे लिहा.
- 2 राजधूप करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- 3 गंधयुक्ति: अध्यायातील विषय स्पष्ट करा.
- 4 'केसरगंध' प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 द्कार्गल अध्यायातील विषय स्पष्ट करा.
- 2 बृहत्संहितेतील गंधयुक्ति: अध्यायावरती माहिती लिहा.

*****

Model Answer Paper

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-VI Examination: March/April-2023
Sanskrit (Optional) Paper-XII
SANO12: Bruhatsamhita

Day and Date: Saturday, 29/04/2023
Time: 1.00 PM To 3.00 PM

Total Marks: 60

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 ज्या शिरा पूर्वेकडे वाहतात त्या शिरांना ..... शिरा म्हणतात.

१) ऐंद्री २) पूर्व ३) दक्षिण ४) उत्तर

Option 1

2 .....च्या झाडाच्या पूर्वेला वारुळ असल्यास त्याच्या पश्चिमेला तीन पुरुष खोलीवर पाणी असते.

१) बोर २) वेत ३) बांबू ४) आंबा

Option 1

3 कुरुविद हा एक ..... प्रकार आहे.

१) खडक २) दगड ३) माती ४) शिरा

Option 1

4 बिव्याच्या झाडाच्या दक्षिण दिशेला वारुळ असल्यास दीड पुरुष अंतरावर जलशिरा असते व ती ..... असते.

१) पूर्वाभिमुख २) उत्तराभिमुख ३) दक्षिणाभिमुख ४) कुमुदा

Option 1

5 ..... म्हणजे पाण्याला येणाऱ्या अडथळ्यांचा विचार.

१) दकार्गल २) अश्वपुराण ३) कर्मयोग ४) आरण्यक

Option 1

6 ..... ऋतुमध्ये लावलेले वृक्ष सायंकाळी व प्रातःकाळी शिंपावे.

१) ग्रीष्म २) वसंत ३) हेमंत ४) शिशिर

Option 1

7 जांभूळ, वेत, अम्रातक, तिमिर, डाळिंबी व एलची हे वृक्ष ..... प्रदेशात येणारे आहेत.

१) शुष्क २) दलदल ३) पाणथळ ४) लालमाती

Option 3

8 वृक्षांची फळे न गळण्याचे उपाय म्हणून कुळीथ, उडीद, मूग, तीळ, ... हे पदार्थ दुधात शिजवून त्याने वृक्षांचे सिंचन करावे.

१) यव २) घृत ३) आंबा ४) हळद

Option 1

9 पाच गुंजाचे प्रमाण म्हणजे एक .....

१) मासा २) आढळ ३) प्रस्थ ४) तोळा

Option 1

10 ..... धुपित केलेले चिंचेचे झाड कठिण असतानाही नुतनाकुर होते.

१) हळद २) दूध ३) शेण ४) धावडा

Option 1

11 गृहामध्ये ..... या लक्ष्मीरूप आहेत.

१) पुरुष २) मुले ३) वृद्ध ४) स्त्रिया

Option 4

12 ..... सुवर्णासारख्या शुभ आहेत असे मनुने सांगितले आहे.

१) स्त्रिया २) पुरुष ३) मुले ४) संपत्ती

Option 1

13 अथस्त्रीप्रशंसा हा बृहत्संहितेचा ..... वा अध्याय आहे.

१) ७४ २) ७५ ३) ७६ ४) ८०

Option 1

14 स्त्रीप्रशंसा या अध्यायात ..... स्तुती वर्णिली आहे.

१) स्त्रियांची २) पुरुषांची ३) मुलांची ४) देवतांची

Option 1

15 रत्नानिविभूषयंतियोषाभूष्यं तेवनितान ..... कांत्या।

१) रत्न २) चेतो ३) प्रबूत ४) गुण

Option 1

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

1 भूगर्भातील खारे उदकाविषयीची लक्षणे.

Ans:

2 वृक्षायुर्वेदानुसार वृक्षांना पाणी कधी घालावे.

Ans:

3 अतिमुक्तकसदृश गंधाची प्रक्रिया थोडक्यात लिहा.

Ans:

4 सौख्यलेश टिप लिहा.

Ans:

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 वराहमिहिरांनी पाणी उपलब्धतेबाबत सांगितलेली लक्षणे लिहा.

Ans:

2 राजधूप करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Ans:

3 गंधयुक्ति: अध्यायातील विषय स्पष्ट करा.

Ans:

4 'केसरगंध' प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Ans:

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 द्कार्गल अध्यायातील विषय स्पष्ट करा.

Ans:

2 बृहत्संहितेतील गंधयुक्ति: अध्यायावरती माहिती लिहा.

Ans:

*****